

Na osnovu člana 51 stav 2 Zakona o vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG”, broj 30/12), uz prethodnu saglasnost Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Agencija za civilno vazduhoplovstvo, donijela je

PRAVILNIK O KRITERIJUMIMA I STANDARDIMA ZA NESMETANU UPOTREBU OPERATIVNIH POVRŠINA, OBJEKATA, UREĐAJA I OPREME NA LETILIŠTU

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom utvrđuju se kriterijumi i standardi za nesmetanu upotrebu operativnih površina, objekata, uređaja i opreme na aerodromu koji se upotrebljava za letjenje jedrilica i motornih jedrilica koje ne polijeću samostalno, a čija se upotreba može proširiti i za letjenje drugih vrsta vazduhoplova (u daljem tekstu: letilište).

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **geodetski referentni sistem** (*geodetic datum*) je najmanji broj parametara potrebnih za utvrđivanje lokacije i orijentacije lokalnog referentnog sistema u odnosu na globalni referentni sistem/okvir,
- 2) **geoid** (*geoid*) je ekvipotencijalna površina u gravitacionom polju Zemlje koja se poklapa sa srednjim nivoom mora (MSL), koja se kontinuirano pruža ispod kontinenata,
- 3) **gregorijanski kalendar** (*Gregorian calendar*) je kalendar u opštoj upotrebi,
- 4) **kalendar** (*calendar*) je diskretni vremenski referentni sistem koji služi kao osnova za definisanje vremenskog položaja sa vremenskom jedinicom jednog dana (ISO 19108);
- 5) **manevarska površina** (*manoeuvring area*) je dio aerodroma, osim platforme, određen za polijetanje, slijetanje ili kretanje vazduhoplova prije polijetanja i nakon slijetanja,
- 6) **operativna površina** (*movement area*) je dio aerodroma određen za polijetanje, slijetanje ili kretanje vazduhoplova, koji se sastoji od manevarske površine i platforme,
- 7) **osnovna staza poletno-sletne staze** (*runway strip*) je prostor koji uključuje poletno-sletnu stazu i zaustavne staze i namijenjen je smanjivanju rizika od nastanka štete na vazduhoplovu u slučaju izlijetanja sa poletno-sletne staze i zaštiti vazduhoplova u letu, iznad poletno-sletne staze i zaustavne staze, tokom operacija polijetanja ili slijetanja,
- 8) **oznaka** (*marking*) je simbol ili grupa simbola izvedena na operativnoj površini sa ciljem jasnog isticanja vazduhoplovnih informacija,
- 9) **pozicija za parkiranje** (*aircraft stand*) je prostor na platformi označen za parkiranje vazduhoplova,
- 10) **platforma** (*apron*) je dio aerodroma određen za prihvatanje i otpremu vazduhoplova, putnika, tereta ili pošte, snabdijevanje vazduhoplova gorivom i mazivom i parkiranje i održavanje vazduhoplova,
- 11) **pokazivač smjera slijetanja** (*landing direction indicator*) je vizuelni pokazivač trenutnog smjera slijetanja i polijetanja,
- 12) **poletno-sletna staza** (*runway*) je utvrđena pravougaona površina na zemlji, vodi ili objektu namijenjena za polijetanje i slijetanje vazduhoplova,
- 13) **prag** (*threshold*) je početak dijela poletno-sletne staze upotrebljiv za slijetanje,
- 14) **vazduhoplovna prepreka** (*obstacle*) je fiksirani (privremeni, odnosno stalni) ili pokretni objekat ili njegov dio, koji se nalazi u oblasti površina za kretanje vazduhoplova ili koji se prostire iznad površina namijenjenih za zaštitu vazduhoplova u letu ili se nalazi van tih površina, u skladu sa međunarodnim standardima i preporučenom praksom, a može da utiče ili može da ugrozi sigurnost vazdušnog saobraćaja,
- 15) **referentna tačka letilišta** (*airfield reference point*) je geografski položaj geometrijskog središta letilišta,
- 16) **referentni sistem** (*datum*) je sistem koji se može upotrijebiti kao referenca ili osnova za izračunavanje drugih podataka (ISO 19104),
- 17) **staza za zaustavljanje** (*stopway*) je određena površina pravougaonog oblika na kraju raspoloživog dijela poletne staze namijenjena za zaustavljanje vazduhoplova u slučaju odustajanja od polijetanja.

Položajni referentni sistem

Član 3

(1) Za određivanje geografskih koordinata u civilnom vazduhoplovstvu, kao položajni (geodetski) referentni sistem, koristi se svjetski geodetski sistem 1984 (World Geodetic System -1984), (u daljem tekstu: WGS-84).

(2) Sve geografske koordinate (širine i dužine) izražavaju se u WGS-84.

Visinski referentni sistem

Član 4

Za određivanje visine, kao visinski referentni sistem, koristi se srednji nivo mora (MSL) koji je izražen kao odnos gravitacione visine (nivoa) u odnosu na površinu poznatu kao geoid.

Vremenski referentni sistem

Član 5

(1) Kao vremenski referentni sistem koristi se gregorijanski kalendar i koordinisano univerzalno vrijeme (UTC).

(2) Podaci o eventualnom korišćenju drugog vremenskog referentnog sistema (na primjer lokalno vrijeme), objavljuju se u Zborniku vazduhoplovnih informacija (u daljem tekstu: AIP) i to u tački 2.1.2 poglavlja GEN (GEN 2.1.2).

Opšti zahtjevi za projektovanje letilišta

Član 6

Projektovanje i izgradnja novih objekata i rekonstrukcija postojećih objekata i operativnih površina na letilištu vrši se u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata i uređenje prostora, zakonom kojim se uređuje vazdušni saobraćaj, prostornim planovima, kao i mjerama zaštite životne sredine.

Referentna tačka letilišta

Član 7

(1) Operator letilišta određuje referentnu tačku letilišta koja mora da se nalazi u blizini početnog ili planiranog geometrijskog centra letilišta.

(2) Operator letilišta može da izmijeni referentnu tačku letilišta, ako za to postoje opravdani razlozi.

Dužina poletno-sletne staze letilišta

Član 8

(1) Dužina poletno-sletne staze ne može biti manja od 300 m.

(2) Dužina poletno-sletne staze mora da bude veća od osnovne dužine poletno-sletne staze potrebne za upotrebu referentnog tipa vazduhoplova, odnosno vazduhoplova za koji je letilište namijenjeno.

(3) Osnovna dužina poletno-sletne staze za upotrebu vazduhoplova iz stava 2 ovog člana određuje se na osnovu podataka iz letaćkog priručnika vazduhoplova, uzimajući u obzir sljedeće korekcije, odnosno povećanje dužine:

1) 7 % na svakih dodatnih 300 m relativne nadmorske visine lokacije;

2) 1 % za svaki dodatni stepen Celzijusa razlike referentne temperature letilišta i temperature u standardnoj atmosferi na toj nadmorskoj visini;

3) 10 % na svaki dodatni procenat nagiba poletno-sletne staze čija je dužina 900 m i više; i

4) 20 % za travnatu podlogu.

Širina poletno-sletne staze letilišta

Član 9

(1) Ako je dužina poletno-sletne staze letilišta manja od 800 m, njena širina ne može da iznosi manje od 20 m, odnosno 18 m za poletno-sletne staze sa asfaltnim i betonskim zastorom.

(2) Ako je dužina poletno-sletne staze letilišta između 800 m i 1.200 m, njena širina ne može da iznosi manje od 23 m, a ako je dužina poletno-sletne staze preko 1.200 m, njena širina ne može da iznosi manje od 30 m.

Dimenzije osnovne staze poletno-sletne staze letilišta

Član 10

- (1) Osnovna staza poletno-sletne staze letilišta pruža se ispred pragova poletno-sletne staze, u dužini od najmanje 30 m.
- (2) Osnovna staza poletno-sletne staze letilišta pruža se sa svake strane ose poletno-sletne staze i njene produžene ose, čitavom dužinom staze, do osnovne staze poletno-sletne staze letilišta do udaljenosti od ose od najmanje 20 m, odnosno 30 m za poletno-sletne staze čija je dužina preko 800 m.

Ravnost, nagib i pravac pružanja poletno-sletne staze letilišta

Član 11

- (1) Ravnost površine poletno-sletne staze letilišta sa asfaltnim i betonskim zastorom ne smije da odstupa više od ± 3 cm, odnosno, više od ± 5 cm za travnate poletno-sletne staze, mjereno ravnjačom dužine 3 m po čitavoj dužini i širini poletno-sletne staze letilišta.
- (2) Najveći uzdužni i poprečni nagib poletno-sletne staze letilišta ne smije da iznosi više od 3 %.
- (3) Položaj i pravac pružanja poletno - sletne staze letilišta mora da bude takav da prilazne i odletne površi u najmanjoj mjeri prelaze iznad zona predviđenih za stanovanje i drugih zona u blizini letilišta osjetljivih na buku vazduhoplova.

Dopunski kriterijumi za letilišta sa travnatom poletno-sletnom stazom

Član 12

Pored kriterijuma utvrđenih ovim pravilnikom, letilište sa travnatom poletno-sletnom stazom mora da ispunjava i sljedeće dopunske kriterijume:

- 1) podloga mora da bude stabilizovana;
- 2) trava na poletno-sletnoj stazi ne smije da bude viša od 15 cm, odnosno 10 cm, ako je letilište namijenjeno za ultralake vazduhoplove;
- 3) trava na osnovnoj stazi poletno-sletne staze ne smije da bude viša od 30 cm, odnosno 20 cm, ako je letilište namijenjeno za ultralake vazduhoplove.

Vazduhoplovne prepreke u blizini letilišta

Član 13

- (1) Na letilištu i u njegovoj blizini ne mogu da se nalaze objekti koji mogu da predstavljaju vazduhoplovnu prepreku.
- (2) Visina objekata koji mogu da budu postavljeni u blizini letilišta određuje se uspostavljanjem površi za ograničenje prepreka i to:
 - 1) unutrašnje horizontalne granične površi, na visini od 45m u odnosu na referentnu tačku letilišta, sa poluprečnikom od najmanje 1.000 m;
 - 2) prilazne i odletne površi koja počinje od spoljne ivice osnovne staze koja je normalna na osu poletno-sletne staze, sa nagibom od 5 % i divergencijom bočnih ivica od 10 % na dužini od 900 m;
 - 3) prelazne površi koja počinje od bočne ivice osnovne staze sa nagibom od:
 - 50 % na letilištima čija je osnovna staza poletno-sletne staze širine najmanje 60 m,
 - 25 % na ostalim letilištima i prostire se do unutrašnje horizontalne površi.
- (3) Vrijednosti iz stava 2 ovog člana, prikazane su na Slici 1, 2. i 3 ovog člana, i to:

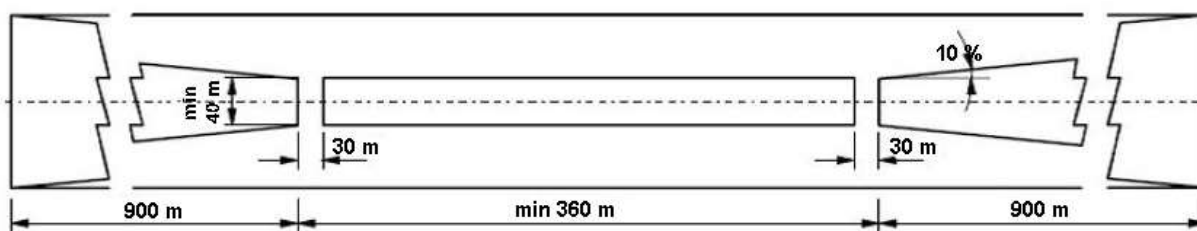

Slika 1

* minimalna širina osnovne poletno-sletne staze

Slika 2

Slika 3

Obilježavanje letilišta

Član 14

- (1) Za vrijeme korišćenja letilišta, poletno-sletna staza mora da bude obilježena na način utvrđen ovim pravilnikom.
- (2) Poletno-sletna staza obilježava se oznakama koje mogu biti nepokretne ili pokretne.

Nepokretne oznake

Član 15

- (1) Nepokretne oznake poletno-sletne staze letilišta su ugaonici i trake.
- (2) Pragovi poletno-sletne staze letilišta obilježavaju se ugaonicima čiji su kraci dužine 6 m i širine 1 m.
- (3) Ivice poletno-sletne staze letilišta obilježavaju se trakama dužine 4 m i širine 1 m, koje se postavljaju na svakih 50 m.
- (4) Ugaonici i trake izrađuju se od betona, tucanika i drugog pogodnog materijala i bijele su boje.
- (5) Ugaonici i trake moraju da budu u nivou sa okolnim terenom.

Pokretne oznake

Član 16

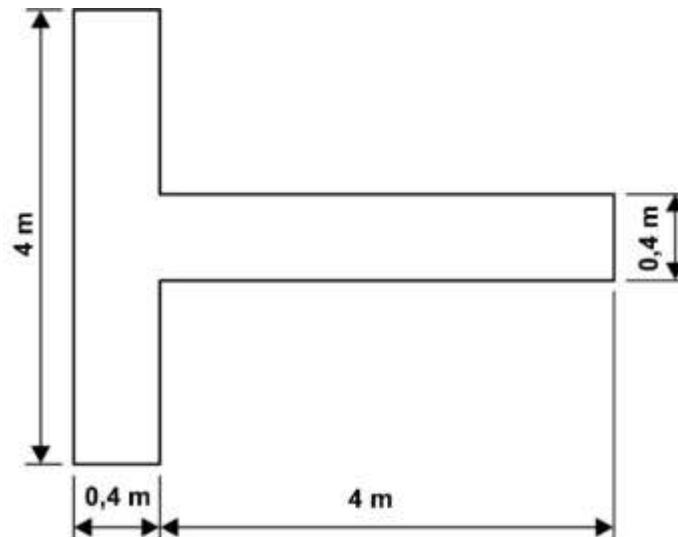
- (1) Pokretne oznake poletno-sletne staze letilišta su, po pravilu, zastavice, ali mogu da se koriste i konusi, zarubljene piramide, prizme i sl.
- (2) Uglovi praga poletno-sletne staze letilišta obilježavaju se postavljanjem po jedne zastavice crvene boje.
- (3) Bočne ivice poletno-sletne staze letilišta obilježavaju se zastavicama crveno bijele boje, dimenzija 50 cm x 40 cm, koje se postavljaju na razmaku od 50 m.

- (4) Prepreke i druga opasna mjesta izvan poletno-sletne staze letilišta koja mogu da ugroze sigurnost letjenja obilježavaju se zastavicama crvene boje.
- (5) Parkirno mjesto vazduhoplova obilježava se zastavicama žute boje.
- (6) Pokretne oznake moraju da budu izrađene od krskog, lako lomljivog materijala ili mekog materijala koji ne može da ugrozi sigurnost vazduhoplova ili da prouzrokuje njegovo oštećenje.
- (7) Visina pokretnih oznaka mora da bude takva da elisa vazduhoplova ne može da dođe u kontakt sa oznakom.

Pokazivač smjera slijetanja

Član 17

- (1) Pokazivač smjera slijetanja postavlja se ispred ili pored poletno-sletne staze letilišta, tako da bude jasno vidljiv.
- (2) Pokazivač smjera slijetanja mora da bude napravljen od platna ili drugog odgovarajućeg materijala bijele boje, u obliku slova „T”, oblika i dimenzija kao što je prikazano na Slici 4. ovog člana .

Slika 4

Oznaka neupotrebljivosti poletno-sletne staze

Član 18

- (1) Oznaka u obliku krsta, čiji su kraci dužine 6 m i širine 0,9 m, postavlja se da ukaže pilotu na poletno-sletnu stazu koja nije u upotrebi.
- (2) Oznaka iz stava 1 ovog člana, mora da bude napravljena od platna ili drugog odgovarajućeg materijala bijele boje.

Obezbjeđenje usluga na letilištu

Član 19

Na letilištu mora da bude obezbjeđena hitna ili medicinska pomoć i spasilačko - vatrogasna služba, u skladu sa propisom kojim se uređuju uslovi i način pružanja usluge hitne ili medicinske pomoći na aerodromu, odnosno pružanje spasilačko-vatrogasne zaštite na aerodromima.

Meteorološka oprema

Član 20

Za vrijeme korišćenja, na letilištu mora da postoji sljedeća meteorološka oprema:

- 1) pokazivač pravca i jačine vjetra;

2) anemometar, koji može da bude elektronski ili mehanički i koji mora da ima važeću listu provjere (listu izvršenog baždarenja).

Pokazivač pravca i jačine vjetra

Član 21

- (1) Pokazivač pravca i jačine vjetra mora da bude izrađen od platna, cilindričnog oblika, dužine od 1,5 m do 2 m.
- (2) Pokazivač pravca i jačine vjetra postavlja se na visini od 2 m do 3 m od tla, na vidnom mjestu, bočno od poletno-sletne staze, na rastojanju od 40 m, u nivou prizemljenja vazduhoplova.

Zabrana kretanja i obaveza rastjerivanja ptica

Član 22

- (1) Za vrijeme korišćenja letilišta zabranjeno je kretanje ljudi, vozila i životinja po poletno-sletnoj stazi.
- (2) Operator letilišta dužan je da preduzme mjere za sprječavanje kretanja iz stava 1 ovog člana, tokom odvijanja letačkih aktivnosti.
- (3) U slučaju da su u blizini letilišta zasijane poljoprivredne kulture koje predstavljaju izvor hrane za ptice i uzrok njihovog okupljanja, operator letilišta dužan je da prije početka letačkih aktivnosti preduzme mjere osmatranja i rastjerivanja ptica.

Prestanak primjene

Član 23

Danom početka primjene ovog pravilnika prestaje primjena Pravilnika o korišćenju letilišta ("Službeni list SFRJ", broj 11/79).

Stupanje na snagu

Član 24

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 01/2-148/3-15

Podgorica, 18. februar 2015. godine

DIREKTOR
Dragan Đurović